

ОЛЕКСАНДР ЮЛІЙОВИЧ ІШЛІНСЬКИЙ

7 лютого 2003 року на 89-му році обірвалося життя видатного вченого в галузі математики і механіки академіка НАН України та РАН, дійсного члена академій наук ряду зарубіжних країн, лауреата премій ім. О.М. Динника НАН України та ім. М.О. Лаврентьєва РАН, почесного директора Інституту проблем механіки РАН Олександра Юлійовича Ішлінського. Це велика втрата і для української науки. Адже значний період яскравої творчої біографії вченого пов'язаний з Україною.

О.Ю. Ішлінський народився 6 серпня 1913 року в Москві в сім'ї морського офіцера. В 1935 році закінчив механіко-математичний факультет Московського університету, згодом — аспірантуру при цьому ж факультеті і був залишений в університеті на посаді доцента. В 1938 році захистив кандидатську, а в 1943 — докторську дисертації.

Коли О.Ю. Ішлінський розпочав свою діяльність в Україні, він був уже відомим ученим і мав фундаментальні праці в галузі в'язкопластичних і не зовсім пружних тіл, у теорії релаксаційних коливань та динамічної стійкості. В 1948 році його було обрано академіком АН УРСР і призначено директором Інституту математики АН УРСР. Тут під керівництвом Олександра Юлійовича набули широкого розвитку дослідження з математичної фізики, обчислювальної математики, механіки та її застосувань. Саме на цей період припадають його фундаментальні праці з теорії гіроскопічних приладів та інерціальної навігації, проблем керування балістичними ракетами.

Однак О.Ю. Ішлінський не обмежувався суто теоретичними дослідженнями. Він був одним з авторів ряду систем морського приладобудування, а також об'єктів космічної техніки, брав безпосередню участь у конструюванні та запусках перших радянських штучних супутників.

Після повернення в 1955 році до Москви О.Ю. Ішлінський не поривав зв'язків зі своїми учнями і колегами в Україні, часто приїздив сюди, був науковим керівником ряду дослідницьких тем. Зокрема, одна з них стосувалася дослідження руху тіл на струнному підвісі, в розробці якої брали участь як українські, так і російські дослідники. Ця праця була в 1996 році удостоєна Державної премії Російської Федерації в галузі науки і техніки.

О.Ю. Ішлінський — засновник провідної науково-дослідної установи Радянського Союзу (а згодом Росії) в галузі механіки — Інституту проблем механіки РАН, першим директором якого він був з 1964 року. В 1988 році Олександр Юлійович став його почесним директором. Тривалий час учений очолював Всесоюзну раду науково-технічних товариств СРСР.

Внесок О.Ю. Ішлінського в розвиток механіки та її застосувань великий і різнобічний. Його творчий доробок — це понад 400 наукових праць, з них більше 20 фундаментальних монографій з різних розділів механіки. Близько 200 учнів вченого стали кандидатами, а 25 — докторами наук.

Серед численних державних відзнак О.Ю. Ішлінського — Ленінська премія (1960), звання Героя Соціалістичної Праці (1961), Державна премія СРСР (1981).

Олександр Юлійович був людиною високоінтелектуальною, принциповою і водночас надзвичайно доброзичливою та чуйною. Ця яскрава і світла особистість назавжди залишиться у пам'яті тих, хто зустрічався з ним на життєвому шляху.

Національна академія наук України
Відділення математики НАН України
Інститут математики НАН України